

Ісаєва Світлана Дмитрівна,

ORCID ID: 0000-0003-4641-0534

кандидат педагогічних наук, доцент,

завідувач кафедри іноземних мов математичних факультетів

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Гринюк Світлана Петрівна,

ORCID ID: 0000-0002-8019-759X

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри іноземних мов математичних факультетів

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

THE APPLICATION OF MODERN DIGITAL TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES

У статті розглянуто особливості використання сучасних цифрових технологій під час викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах. Окреслюється сучасна освіта, яка переживає етап глибокої цифрової трансформації, спричиненої розвитком інформаційних технологій, глобалізаційними процесами та потребою забезпечення безперервної освіти. Підкреслюється, що опанування іноземної мови передбачає формування комплексу мовних і мовленнєвих навичок, що потребують автентичного середовища, регулярної практики й індивідуально орієнтованого підходу. Стверджується, що традиційні освітні засоби не завжди здатні забезпечити таке середовище, тоді як сучасні цифрові інструменти відкривають широкі можливості для моделювання життєвих ситуацій, організації реального спілкування, швидкого обміну інформацією та індивідуалізації навчання. Проведено аналіз психолого-педагогічної й методичної літератури, який засвідчує, що використання цифрових технологій у навчальному процесі досліджувалося багатьма вітчизняними й зарубіжними науковцями, однак потребує подальшого вивчення. Розглянуто теоретичні засади використання цифрових технологій у викладанні іноземних мов та педагогічні підходи, на яких воно ґрунтується. Виокремлено цифрові технології, які є інструментами формування іншомовної комунікативної компетентності, а саме: мультимедійні освітні платформи, мобільні додатки, платформи для дистанційного навчання, технології штучного інтелекту тощо. Розглянуто низку очевидних педагогічних переваг впровадження й використання цифрових технологій. Попри значні переваги зазначається, що існують труднощі та виклики використання цифрових технологій, які потребують належної уваги. Надаються методичні рекомендації щодо ефективного використання цифрових технологій, таких як: поєднання традиційних і цифрових методів; використання змішаного та перевернутого навчання; розвиток цифрової грамотності студентів тощо. Обґрунтовуються можливості сучасних цифрових технологій, які наразі відкриваються для модернізації процесу викладання іноземних мов.

Ключові слова: вища освіта, іноземні мови, цифрові технології, мультимедіа, дистанційне навчання, штучний інтелект, мобільні застосунки, віртуальна й доповнена реальності.

The article examines the features of the use of modern digital technologies in teaching foreign languages in higher education institutions. The modern education, which is experiencing a stage of deep digital transformation caused by the development of information technologies, globalization processes, and the need to ensure continuous education, is outlined. Mastering a foreign language, which involves the formation of a complex of language and speech skills that require an authentic environment, regular practice, and an individually oriented approach, is emphasized. It is also stated that traditional educational tools are not always able to provide such an environment, while modern digital tools open up wide opportunities for modeling life situations, organizing real communication, rapid exchange of information, and individualization of learning. The analysis of psychological, pedagogical, and methodological literature has been conducted, which shows that the use of digital technologies in the educational process has been studied by many Ukrainian and foreign scientists, but requires further research. The theoretical principles of the use of digital technologies in teaching foreign languages and the pedagogical approaches on which they are based are considered. Digital technologies that are tools for the formation of foreign language communicative competence are highlighted, namely: multimedia educational platforms, mobile applications, platforms for distance learning, artificial intelligence technologies, etc. Several obvious pedagogical advantages of implementing and using digital technologies are considered. Despite

the significant advantages, it is noted that there are difficulties and challenges in the use of digital technologies that require due attention. Methodological recommendations are provided for the effective use of digital technologies, such as the combination of traditional and digital methods; the use of blended and flipped learning; the development of students' digital literacy, etc. The significant opportunities of modern digital technologies, which open up for the modernization of the process of teaching foreign languages, are substantiated.

Key words: higher education, foreign languages, digital technologies, multimedia, distance learning, artificial intelligence, mobile applications (apps), VR/AR.

Постановка проблеми. Сучасна освіта переживає етап глибокої цифрової трансформації, спричиненої розвитком інформаційних технологій, глобалізаційними процесами та потребою забезпечення безперервної освіти. У цьому контексті викладання іноземних мов є однією з тих сфер, де цифровізація найяскравіше змінює підходи, методи та форми організації навчального процесу.

Опанування іноземної мови передбачає формування комплексу мовних і мовленнєвих навичок, що потребують автентичного середовища, регулярної практики й індивідуально орієнтованого підходу. Традиційні освітні засоби не завжди здатні забезпечити таке середовище, тоді як сучасні цифрові інструменти відкривають широкі можливості для моделювання життєвих ситуацій, організації реального спілкування, швидкого обміну інформацією та індивідуалізації навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз психолого-педагогічної й методичної літератури та огляд інтернет-джерел свідчать, що питання використання цифрових технологій у навчальному процесі досліджувалося багатьма вітчизняними й зарубіжними вченими, серед яких слід виокремити таких, як Бесараб О., Биков В., Гуревич Р., Жалдак М., Калініченко Т., Коваленко О., Кохан О., Ліхошерстова В., Ноздрачова А., Просяна Д., Співаковський О. [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 13], Фу К. (Fu Q.), Кідд Д. (Kidd D.), Лонг Д. (Long D.), Карлсон Д. (Carlson D.), Абдельхалім С. (Abdelhalim S.), Альсахіл А. (Alsahil A.), Андерсон Дж. (Anderson J.), Бек Ч. (Baek C.), Бітті К. (Beatty K.), Фу К. (Fu Q.), Хаббард П. (Hubbard P.), Кідд Д. (Kidd D.), Леві М. (Levy M.), Лю Ф. (Liu F.), Намазіандост Е. (Namaziandost E.), Охеда-Рамірес С. (Ojeda-Ramirez S.), Резвані Е. (Rezvani E.), Річардс Дж. (Richards J.), Річі Д. (Ritchie D.), Роджерс Т. (Rodgers T.), Тейт Т. (Tate T.), Томлінсон Б. (Tomlinson B.), Вадівель Б. (Vadivel B.), Варшавер М. (Warschauer M.), Віттакер Ч. (Whittaker C.) [8, 9, 10, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20].

Зі слів Бесараб О., цифрова трансформація сучасного суспільства достатньо істотно впливає на освітню сферу, змінює підходи до викладання іноземних мов та потребує інтеграції сучасних

цифрових технологій у навчальний процес [1]. На думку Бикова В., розвиток і впровадження сучасних цифрових інформаційно-комунікаційних технологій суттєво впливають на зміст освіти, соціальні взаємини і науково-технічні дослідження. З його точки зору, цифрові технології є «ключовим елементом цифрової трансформації суспільства та освіти» і відіграють величезну роль у створенні й запровадженні цифрового навчального середовища та формуванні нових цифрових компетентностей як студентів, так і викладачів [2]. Калініченко Т. підкреслює важливість застосування сучасних цифрових технологій для викладання іноземних мов у зв'язку з можливістю організувати навчання більш індивідуалізованим, мобільним та інтерактивним способом. На переконання науковиці, у добу цифровізації викладачі іноземних мов у вищих навчальних закладах зобов'язані допрацювати методики викладання, враховуючи необхідність застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освіті [5]. Просяна Д. стверджує, що у сучасних умовах надзвичайно інтенсивних економічних, політичних і соціокультурних змін, які відбуваються у світі, «Україна стикається з викликом адаптації до нових соціальних реалій». І саме освіта є одним з ключових елементів успішної адаптації, адже якраз завдяки їй «формується соціокультурний досвід, професійна підготовка і світогляд наступних поколінь» [7].

Однак, незважаючи на велику кількість проведених досліджень, інтерес до застосування цифрових технологій не вгасає, а зацікавленість ними лише посилюється. Неабиякого значення має й дослідження ролі та значення сучасних цифрових технологій у процесі викладання іноземних мов.

Метою статті є аналіз потенціалу цифрових технологій у викладанні іноземних мов, окреслення педагогічних можливостей їхнього застосування, а також виявлення викликів, що виникають під час їх упровадження в освітній процес.

Виклад основного матеріалу. Розпочинаючи з розгляду теоретичних засад використання цифрових технологій у викладанні мов, зазначимо, що використання цифрових технологій

у навчанні іноземних мов ґрунтується на таких педагогічних підходах, як: комунікативно-діяльнісний підхід, компетентнісний підхід, інтерактивний підхід, концепція змішаного навчання (blended learning), теорія мультимодального навчання. Комунікативно-діяльнісний підхід передбачає моделювання реальних ситуацій спілкування за допомогою цифрових засобів (відеоконференцій, онлайн-чатів, симуляторів діалогів), які забезпечують автентичність комунікації. Компетентнісний підхід, зазвичай, спрямований на формування ключових компетентностей, включаючи цифрову грамотність. Слід додати, що робота з різноманітними ресурсами сприяє розвитку навичок пошуку, аналізу й критичного оцінювання інформації, що є дуже корисним для студентів. Інтерактивний підхід передбачає активну участь кожного студента в навчальному процесі та використання мультимедіа, гейміфікації і онлайн-взаємодії. Концепція змішаного навчання (blended learning), у межах якої цифрові інструменти поєднуються з традиційною аудиторною роботою, забезпечує гнучкість та індивідуалізацію навчання. Відповідно до теорії мультимодального навчання, інформація засвоюється ефективніше завдяки комбінації різних каналів – текстового, візуального й аудіального, і саме цифрові технології забезпечують таку комбінованість [3, 4, 9, 13, 14, 16, 19, 20].

До цифрових технологій, як інструментів формування іншомовної комунікативної компетентності, належать: мультимедійні освітні платформи, мобільні додатки як засоби мікронавчання, платформи для дистанційного навчання та відеоконференцій, інструменти для розроблення навчального контенту, технології штучного інтелекту, віртуальна й доповнена реальності (VR та AR) у навчанні іноземних мов. Мультимедійні освітні онлайн-платформи (Coursera, EdX, Duolingo, Busuu, BBC Learning English) надають можливість створювати індивідуальні траєкторії навчання, та мають деякі переваги, серед яких: наявність аудіо-, відео- та інтерактивних матеріалів; адаптивні системи повторення (spaced repetition), що сприяють довготривалому запам'ятовуванню; автоматизовані тести з негайним зворотним зв'язком; можливість самооцінювання й відстеження власного прогресу. Мобільні додатки як засоби мікронавчання сприяють мобільному навчанню (m-learning), яке забезпечує доступ до навчального матеріалу будь-де та будь-коли. До його визначальних характеристик відносяться: короткі модулі (microlearning),

спрямовані на поступове опанування лексики та граматики; гейміфікація (бали, рівні, змагання), що підвищує мотивацію; розпізнавання голосу, що допомагає тренувати вимову; QR-коди та інтерактивні флеш-картки. Платформи для дистанційного навчання та відеоконференцій, такі як Zoom, Google Meet, Microsoft Teams, надають можливості для повноцінної комунікації в режимі реального часу. Головним чином ці платформи застосовуються з такою метою: проведення онлайн-уроків із використанням інтерактивних інструментів (чат, спільна дошка, демонстрація матеріалів); організація роботи в малих групах (break-out rooms) для розвитку говоріння; участь у міжнародних проєктах і міжкультурному обміні (eTwinning, Tandem). До інструментів для розроблення навчального контенту належать сервіси Canva, Padlet, Genially, LearningApps, Quizlet, які дозволяють створювати: інтерактивні презентації та відео, віртуальні словникові картки, інтерактивні вправи на аудіювання та читання, тести з автоматичною перевіркою, що робить навчання візуально привабливим і забезпечує мультимодальний підхід. Застосування технологій штучного інтелекту також стає одним із найперспективніших напрямів, оскільки штучний інтелект може: генерувати індивідуальні завдання; аналізувати типові помилки й надавати персоналізовані поради; перевіряти письмові вправи (Grammarly, LanguageTool); моделювати діалоги та створювати симулятори комунікації; допомагати у вдосконаленні вимови через автоматичне розпізнавання мовлення. До того ж алгоритми адаптивного навчання, що використовують штучний інтелект, підлаштовують завдання під рівень студента і забезпечують поступове ускладнення матеріалу. У процесі навчання іноземних мов наразі активно використовуються віртуальна та доповнена реальності (VR та AR). Віртуальна реальність (VR) створює ефект повного занурення у мовне середовище, завдяки чому студенти можуть: виконувати комунікативні завдання; «відвідувати» магазини, кафе, аеропорти у віртуальному просторі; взаємодіяти з персонажами. Доповнена реальність (AR) дозволяє накладати навчальний контекст на фізичний світ, наприклад: переклад написів у реальному оточенні; візуалізація об'єктів; інтерактивні підказки у навчальних приміщеннях [3, 7, 8, 19].

Впровадження й використання цифрових технологій у викладанні іноземних мов має низку очевидних педагогічних переваг, до яких можна віднести такі: персоналізація навчального

процесу, підвищення мотивації та залученості, розвиток автономії студентів, миттєвий зворотний зв'язок, створення автентичного мовного середовища, сприяння інклюзивності. Персоналізація навчального процесу виявляється в тому, що цифрові платформи дозволяють враховувати особливості, рівень і темп навчання кожного студента. Гейміфікація, інтерактивність і візуальна привабливість матеріалів позитивно впливають на ставлення студентів до навчання та підвищують їх мотивацію і залученість. Доступ до відкритих ресурсів та можливість самостійного планування навчання сприяють формуванню навичок самоосвіти та розвитку автономії студентів. Автоматизовані системи перевірки дозволяють студентам одразу бачити свої помилки та виправляти їх, тобто відбувається миттєвий зворотний зв'язок. Завдяки створенню автентичного мовного середовища, студенти отримують доступ до реальних текстів, відео, подкастів, спілкування з носіями мови. Технології дозволяють коригувати розмір шрифтів, озвучувати матеріал, додавати субтитри, що ефективно сприяє організації інклюзивності [7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 17, 20].

Попри значні переваги, через труднощі та виклики використання цифрових технологій, існують певні проблеми, які потребують уваги. Це: цифрова нерівність; нестача цифрової компетентності викладачів; психологічне навантаження й перевтома; проблеми академічної доброчесності; інформаційна безпека; педагогічна доцільність. Цифрова нерівність проявляється в тому, що студенти з різних соціальних груп можуть мати різний доступ до техніки та інтернету. Нестача цифрової компетентності викладачів негативно впливає на ефективне використання інструментів, що потребує спеціальної підготовки та підвищення кваліфікації. Психологічне навантаження й перевтома, надмірне використання гаджетів може негативно впливати на концентрацію уваги та погіршувати здоров'я. Проблеми академічної доброчесності виникають у зв'язку з тим, що студенти можуть використовувати штучний інтелект (ШІ) для виконання завдань без реального навчального процесу. Використання онлайн-сервісів пов'язане з ризиками щодо конфіденційності даних зокрема та інформаційної безпеки загалом. Велике значення має й педагогічна доцільність, тому використання технологій повинно бути методично обґрунтованим, а не випадковим чи формальним [9, 19].

Серед методичних рекомендацій щодо ефективного використання цифрових технологій, слід виокремити такі: поєднання традиційних і цифрових методів; створення навчальних сценаріїв; використання змішаного та перевернутого навчання; розвиток цифрової грамотності студентів; регулярна оцінка ефективності; використання ШІ як інструмента підтримки, а не заміни навчання. Оскільки технології мають посилювати педагогічний ефект, а не замінювати зміст навчання, слід поєднувати традиційні і цифрові методи. Враховуючи можливість створення навчальних сценаріїв, кожен цифровий інструмент необхідно використовувати для конкретної педагогічної мети: формування лексики, граматики, аудіювання, говоріння. Використовуючи змішане та перевернуте навчання, теоретичний матеріал студенти опрацьовують онлайн, а на заняттях виконують практичні завдання. Розвиваючи цифрову грамотність студентів, слід навчати їх критично оцінювати інформацію, дотримуватися правил безпеки та академічної доброчесності. Викладачам важливо регулярно оцінювати ефективність, аналізувати вплив технологій на результати навчання та коригувати методи роботи. Штучний інтелект має використовуватися як інструмент підтримки та допомагати студентам розвивати навички, а не виконувати завдання за них і замінити навчання [8, 17].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, сучасні цифрові технології відкривають надзвичайно великі й значні можливості для модернізації процесу викладання іноземних мов. Їх застосування сприяє створенню автентичного мовного середовища, підвищує мотивацію студентів, забезпечує індивідуалізацію навчання та формує цифрову компетентність, що є ключовою навичкою XXI століття. Разом із тим ефективність використання цифрових інструментів залежить від рівня підготовки викладача, наявності технічних ресурсів та грамотного методичного планування. У майбутньому можна очікувати подальшого розвитку технологій штучного інтелекту, віртуальної і доповненої реальності (VR/AR) та інтегрованих освітніх екосистем, що ще більше розширить можливості навчання іноземних мов. Таким чином, цифрові технології не просто доповнюють, а й суттєво змінюють систему мовної освіти, роблячи її динамічною, гнучкою та орієнтованою на потреби сучасного студента.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бесараб О.М. Використання цифрових технологій у навчанні іноземній мові та перекладу на факультетах гуманітарного напрямку. *Закарпатські філологічні студії*, Випуск 40, Том 1, 2025. С. 198–202.
2. Биков В.Ю., Яцишин А.В. Цифрова трансформація освіти і науки: теорія і практика: збірник наукових праць / за ред. В.Ю. Бикова, А.В. Яцишин. Київ: ФОП Ямчинський О.В., 2019. 123 с.
3. Ісаєва С.Д. Мобільні застосунки як засіб діджиталізації освітнього процесу. *Філологічні й педагогічні студії*: Матеріали III міжнародної науково-практичної онлайн конференції «Філологічні й педагогічні студії у вітчизняній та зарубіжній науці XXI сторіччя». Київ: ПП АВІАЗ, 2021. С. 104–108.
4. Ісаєва С.Д. Використання цифрових технологій під час викладання іноземних мов. *Conference Proceedings: The XVI International scientific and practical conference «Conceptual framework and dynamics of the development of science»*, Мюнхен, Германия. 15-17 грудня 2025 року. С.154–157.
5. Калініченко Т.М. Використання цифрових технологій в навчанні іноземних мов: виклики сучасності. *Сучасні методики навчання іноземних мов і перекладу в Україні та за її межами* : матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 3 грудня 2021 року, Переяслав, С. 109–110.
6. Коваленко О.П. Цифрові ресурси у викладанні іноземної мови: теорія і практика. Харків: ХНУ, 2020.
7. Просяна Д.І. Онлайн-інструменти для розвитку інформаційно-аналітичної компетентності вчителів через інтерактивні ігри. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2023. Випуск 90. С. 117–123.
8. Abdelhalim S., Alsahil A., Baek S., Warschauer M. University EFL instructors' engagement with generative AI: A cross-cultural analysis. 2025.
9. Anderson H. Blended Basic Language Courses: Design, Pedagogy, and Implementation. New York: Routledge. 2018.
10. Beatty K. Teaching and Researching Computer-Assisted Language Learning. London : Pearson Education Limited. 2010.
11. Fu Q. Impacts of mobile technologies, systems and resources on language learning: A systematic review of selected journal publications from 2007-2016. *Knowledge Management & E-Learning*. 2018.
12. Hubbard P. An Invitation to CALL: Foundations of Computer-Assisted Language Learning. APACALL. 2021.
13. Isaieva S. Essence and features of innovative learning in higher education. *Innovative development of higher education: global, European and national dimensions of change*: Proceedings of VI International scientific-practical conference. Volume 1, 23-24 April 2020. Sumy : Publishing house of Sumy SPU named after A.S. Makarenko. P. 13–16. 2020.
14. Kidd D. How to select the right digital materials for your students. Cambridge University Press. 2019.
15. Long D., Carlson D. Mind the Map: How Thinking Maps Affect Student Achievement. *Network : an Online Journal for Teacher Research*. 2011.
16. Liu F., Vadivel B., Rezvani E., Namaziandost E. Using Games to Promote English as a Foreign Language Learners' Willingness to Communicate: Potential Effects and Teachers' Attitude in Focus. *Frontiers in Psychology*. 2021.
17. Ojeda-Ramirez S., Ritchie D., Warschauer M. AI literacy for multilingual learners: Storytelling, role-playing, and programming. *The CATESOL Journal*. 2024.
18. Richards J., Rodgers T. Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge University Press. 2014.
19. Tate T., Warschauer M. Equity in online learning. *Educational Psychologist*. 2022.
20. Tomlinson B. and Whittaker C. Blended Learning in English Language Teaching: Course Design and Implementation. London : British Council. 2013.

Ісаєва С. Д., Гринюк С. П.

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY)

Дата першого надходження статті до видання: 15.12.2025

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 29.12.2025

Дата публікації (оприлюднення) статті: 12.02.2026

